

Arbres magnífics (i V)

Marc Marí i Romeo

quest és el darrer lliurament de la sèrie "Arbres magnífics" que ha tingut com a objectiu donar a conèixer aquesta part del patrimoni natural del nostre municipi. Per a aquells que no disposin dels llibres dels anys anteriors, vull fer constar un cop més que la sèrie correspon a una exposició que va ser realitzada fa anys a iniciativa d'en Lluís Madrenas, i en la qual va treballar el mateix Lluís, la Glòria Pi, l'Elena Padró, l'Enric Torrent i jo mateix. Els textos de les fitxes són una adaptació i actualització dels de l'exposició.

Enguany presentem les fitxes dels darrers sis arbres de la llista: el vern del paratge de la Moixina, el pi ajagut de la Pletera, el pi bord de la torre Ponça, el tamariu del mas de la Pletera, l'àlber del camí del Ter Vell i el roure del paratge de la Casa Nova. Malauradament els dos primers ja no hi són, però, sortosament, la major part de la col·lecció encara es manté dempeus oferint refugi, ombra i contribuint a conformar el paisatge amb què ens identifiquem tots plegats.

Al llarg de cinc anys hem anat publicant les fitxes d'aquest llistat d'arbres, que potser no assoleixen les dimensions necessàries per ser considerats monumentals a Catalunya, però que són singulars i destacables a Torroella i l'Estartit.

De vegades, en comentar amb algunes persones el valor dels arbres, he vist que, per a elles, el valor comença quan un arbre fa cent anys. D'aquesta manera s'atorga inconscientment a l'arbre la catalogació d'"antiguitat" que hem establert per a les coses. Si un arbre no és centenari, poca gent el valora com a patrimoni i, per tant, no hi dóna cap importància si es talla.

Als camps, els arbres han estat conservats com a font de recursos, ja sigui fruita, estaves de fusta provinents de les podes, escorça, fulles o la mateixa ombra. Per aquest motiu és fàcil veure arbres de grans dimensions associats a masos o marges de conreus. Avui, els productes de molts d'ells han deixat de ser aprofitats i la sort serà que els propietaris actuals els vulguin mantenir "tan sols" pel seu valor estètic o sentimental.

No pretenc defensar que no es talli cap arbre, ja que és indubtable que, en el medi rural, són una font de recursos que és bo i necessari aprofitar; també és cert que, per fer una bona gestió dels nostres boscos, cal tallar arbres per baixar-ne les densitats i permetre un millor creixement del conjunt. El que defenso és que en aquest procés de gestió dels boscos es seleccionin uns quants arbres per cada hectàrea i que es conservin fins que, primer, assoleixin dimensions monumentals i, després, puguin arribar a la decrepitud natural.

Aquesta visió a llarg termini -de centenars d'anys- és la que ens ha mancat al nostre país i ha impedit que molts dels nostres boscos puguin assolir tota la seva diversitat potencial. Els arbres de grans dimensions són necessaris com a refugi d'espècies que hi troben cavitats per amagar-s'hi i/o criar-hi; forneixen aliment a espècies que mengen fusta en diferents estats de descomposició -fongs i insectes, principalment- i, indirectament, a les espècies que es nodreixen d'aquestes darreres, com els picots o els raspinells.

També defenso que, fora dels boscos, els arbres siguin tractats com a elements singulars que són ja des del principi de la seva existència, especialment en les zones verdes urbanes. Si els tallem fàcilment perquè encara no tenen cent anys, serà difícil que cap d'ells arribi a aquesta edat en què pugui ser considerat valuós.

Espero que aquests capítols hagin contribuït a fer-vos veure els arbres des d'un punt de vista més proper.

Agraïments: Genís Baquer i Quimeta Ferrer, del mas Solei; Pere Batlle *el boter*; Francesc Pagès *Xico Barnosel*; Joan Bosch i Elvira Castelló; Jaume Subirà, del mas Subirà; Miquel Subirà, de l'horta d'en Reixach; Josep Sureda, del mas Ral; Joan Miquel, del mas Bayó; Miquel Fàbregas i Miquel Pellicer, del mas d'en Bou; Francesc *Xicu* Casademont.

Vern del paratge de la Moixina

El vern del paratge de la Moixina és un arbre que es bifurcava des del terra. Les dues besses mesuraven 3,5 i 2,40 m respectivament. Tenia una bona capçada de 14,50 m i una alçada de només 8 m. Lamentablement, ja quan es va fer l'exposició estava en mal estat i avui dia ja no hi és. En canvi es conserva un altre vern, al mateix paratge, que té sis peus.

Fitxa tècnica

Nom català: vern

Nom castellà: aliso

Nom científic: *Alnus glutinosa*

Família: betulàcies

Fulla: caduca. Típicament enganxosa de jove, de color verd fosc per sobre i més clar per sota; és arrodonida, amb el marge ondulat o dentat.

Floració: al febrer o al març, abans que les fulles

Fructificació: el fruit és madur pel setembre o l'octubre.

Origen: eurosiberià

Hàbitat: arbre de ribera estès pertot Europa, per Sibèria i el nord d'Àfrica, del nivell del mar fins a 1.700 m.

Alçada: de 20 a 30 m

Usos i curiositats: la seva fusta, homogènia i fosca, és tova i fàcil de treballar; s'usa en ebenisteria, torneria, escultura i artesanía. És resistent a la humitat i,

Vern del paratge de la moixina
(foto L. Madrenas)

si es manté submergida, s'endureix i adquireix una notable resistència: per això s'ha utilitzat en la construcció de ponts, obres hidràuliques i conduccions d'aigua. També ha estat preuada com a bon combustible i el seu carbó s'havia usat en la preparació de la pólvora negra. Les fulles tendres eren apreciades com a remei popular per tancar llagues i ferides, i també per als peus adolorits: es posaven les fulles dins els mitjons.

Pi ajagut de la Pletera i pi bord de la torre Ponsa (foto L. Madrenas)

Pi ajagut de la Pletera i pi bord de la torre Ponsa

Malauradament, aquest pi es va cremar en un petit incendi l'estiu del 2005. El pi ajagut de la Pletera hauria estat ben normal si no fos perquè estava ajagut. Mesurava 2,5 m de perímetre, 15 m de llarg (que seria la seva alçada) i 7 m d'ample (que seria la seva capçada). Encara avui es pot observar el seu tronc cremat.

El pi bord de la torre Ponsa mesura 19 m d'alçada, 23 m de capçada i 4,05 m de perímetre.

Fitxa tècnica

Nom català: pi blanc, pi bord

Nom castellà: pino carrasco

Nom científic: *Pinus halepensis*

Família: pinàcies

Fulla: perenne. És de color verd pàl·lid, relativament curta.

Floració: a l'abril i al maig

Fructificació: les pinyes maduren a la tardor del segon any.

Origen: mediterrani

Hàbitat: s'estén per tot el país, fins als 1.000 m d'altitud.

Alçada: pot arribar als 15-20 m.

Longevitat: pot viure de 200 a 300 anys.

Usos i curiositats: la fusta resinosa és resistent i duradora. Històricament se n'han fet barques i construccions, s'ha destil·lat per obtenir-ne brea i s'ha cremat com a combustible. Avui s'usa en treballs bastos i per fer-ne pasta de paper. Tradicionalment se n'ha aprofitat l'escorça per adobar pells i tenyir xarxes de pesca.

Tamariu del mas de la Pletera

El tamariu del mas de la Pletera mesura 9 m d'alçada, 12 m de capçada i 2,40 m de perímetre. És un exemplar remarcable de la plana del Baix Ter.

Fitxa tècnica

Nom català: tamariu

Nom castellà: taray, taraje

Nom científic: *Tamarix gallica*

Família: tamaricàcies

Fulla: caduca. Linear i minúscula.

Floració: del març al maig, i pot tenir una segona florida a l'estiu

Origen: zones estèpiques i subtropicals d'Europa i Àsia

Hàbitat: propi de llocs secs i salins

Alçada: de 8 a 10 m

Usos i curiositats: han estat utilitzats sovint de terme, per marcar les closes en algun aiguamoll. Són plantes astringents, i per això les tisanes de branquetes i escorça de tamariu s'han usat popularment per tallar la diarrea.

Tamariu del mas de la Pletera
(foto L. Madrenas)

Àlber del camí del Ter Vell

L'arbre blanc del camí del Ter Vell mesura 21 m d'alçada, 20 m de capçada i 3,60 m de perímetre. És un dels àlbers més remarcables de la comarca.

Fitxa tècnica

Nom català: àlber, alba, arbre blanc

Nom castellà: álamo blanco

Nom científic: *Populus alba*

Família: salicàcies

Fulla: caduca. És verda a la part superior i blanca a la inferior.

Floració: al començament de la primavera

Fructificació: a l'abril i al maig

Origen: zona eurosiberiana

Hàbitat: viu als sòls humits. És resistent a la variació del nivell de l'aigua en les riuades.

Alçada: pot arribar als 24 m.

Longevitat: pot viure de 200 a 300 anys.

Usos i curiositats: aprofitant el seu creixement ràpid, es planten grans extensions d'alberedes, per tal d'aconseguir-ne la fusta tova, utilitzada per fer-ne pasta de paper. També serveix per fer llumins, perquè crema a poc a poc. Els borrons s'han utilitzat per a remeis casolans.

Àlber del camí del Ter Vell
(foto L. Madrenas)

Roure del paratge de la Casa Nova

El roure del paratge de la Casa Nova és potser l'únic remarcable que queda al municipi. Mesura 17,5 m d'alçada, 15 m de capçada i 2,40 m de perímetre.

Fitxa tècnica

Nom català: roure martinenc

Nom castellà: roble pubescente

Nom científic: *Quercus pubescens*

Família: fagàcies

Fulla: caduca. Gruixuda, peluda i amb el marge profundament lobat.

Floració: a l'abril i al maig

Fructificació: les glans són madures a la tardor del mateix any.

Origen: eurosiberià submediterrani

Hàbitat: als boscos de la muntanya mitjana, dels Pirineus a la zona litoral, fins a Barcelona.

Alçada: fins a 25 m

Usos i curiositats: la fusta és dura i compacta, adequada per a la construcció i els treballs més nobles d'ebenisteria. Aquest arbre era considerat el símbol de la fortalesa i era costum, antigament, que la gent gran es reunís sota

l'ombra d'un vell roure per prendre-hi les decisions més importants del poble.
Era un testimoni mut ben considerat per la seva vellesa i saviesa.

Roure del paratge de la Casa Nova
(foto L. Madrenas)